

Dissertatio inauguralis chirurgico-medico-oculista continens myotomiam ocularem cum peculiari respectu ad operationem strabismi ... / publicae eruditorum disquisitioni submittit Michael Miskolcy = Értekezés a' szemizommetszésrol különös tekintettel a' kancsalság-mutétre : orvos-tudorrá avattatása' ünnepélyére / irta Miskolcy Mihály.

Contributors

Miskolcy, Mihály.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Pestini : Typis Josephi Beimel, 1847.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/yyk8cnsx>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E.library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

18
DISSERTATIO

**INAUGURALIS CHIRURGICO-MEDICO-
OCULISTICA**

CONTINENS

MYOTOMIAM OCULAREM

CUM

PECULIARI RESPECTU AD

OPERATIONEM STRABISMI,

QUAM

CONSENSU ET AUCTORITATE

MAGNIFICI DOMINI

PRAESIDIS AC DIRECTORIS

SPECTABILIS DOMINI DECANI

NEC NON

CLARISSIMORUM D. D. PROFESSORUM

PRO

DOCTORIS MEDICINAE LAUREA

RITE OBTINENDA

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS LEGITIME CONSEQUENDIS,

IN CELEBERRIMA REGIA SCIENTIARUM UNIVERSITATE
PESTANA

PUBLICAE ERUDITORUM DISQUISITIONI

SUBMITTIT

MICHAEL MISKOLCY

SZATHMARIENSIS.

ARTIS OCULARIS MAGISTER.

In Theses adnexas disputabitur in palatio universitatis majori die Julii, 1847.

PESTINI,
TYPIS JOSEPHI BEIMEL.
1847.

THESES.

1. In myotomia oculari, *methodus* Dieffenbachiana seu *per sectionem*, *methodo* Guerinianae, seu *per punctiorem*, *subconjunctivali* etiam dictae praeferenda est.
2. Ex operationibus cataractae extractio rarissime instituenda; et si instituitur.
3. Sectio seminularis inferior superiori praeponenda est.
4. Divisio syphilidis in primariam et consecutivam non solum sensu logico, sed sensu etiam diagnostico et therapeutico melior ac perfectior; ac illa Ricordii in primariam, secundariam et tertiariam.
5. Partus et puerperium non qua morbi, sed qua functiones physiologicae spectari ac tractari debent.
6. Certa virginitatis criteria non dantur.
7. Summum medici officium est taciturnitas; ideo
8. Medicus ne crimina quidem, quae ei qua medico, per aegrum vel aegram communicata sunt, revelet.
9. Venaesectio per hirudines suppleri non potest.
10. Spes firma, animusque infractus in morbis curandis esti desperatis medicum nunquam derelinquant, oportet.
11. Cognitio temperamentorum tam medico, quam paedagogo est summe necessaria.
12. Epidemia non in contagium et hoc non in epidemiam transire potest.
13. Cholera asiatica est morbus et epidemius et contagiosus.
14. Therapia oculi est oculus therapiae.
15. Pulsus in diagnostisandis infantum morbis non multum juvat.
16. In praxi paediatrica, ubi signa subjectiva ut plurimum deficient, symptomata objectiva, quibus percussio et auscultatio maximam affundunt lucem, eo attentius observanda et ponderanda sunt.

ÉRTEKEZÉS

A'

SZEMIZOMMETSZÉSRŐL

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL

KANCSALSÁG - MŰTÉTRE.

ORVOS-TUDORRÁ

AVATTATÁSA' ÜNNEPÉLYÉRE

I R T A

MISKOLCY MIHÁLY,

SZEMÉSZMESTER

PESTEN,

BEIMEL JÓZSEF NYOMTATÁSA

1847.

A' szem.... életművesszerkezete az életművezet legdiszesh virágát képezi.
Fabini.

Die Schieloperation ist eine der dankbarsten, wenn sie so gemacht wird, dass sie sogleich Geradestellung der Sehachse zur Folge hat, unbekümmert darum, ob der Erfolg ein bleibend günstiger sein wird; sie ist eine der undankbarsten, wenn sie so gemacht wird, wie sie gemacht werden soll, wenn die Sehachsenrichtung nur gebessert u. das Auge dann nur allmählig der bleibenden, völligen Ausgleichung der Sehachserichtung zugeführt wird.

Dr. v. Breuning.

ELŐSZÓ.

NAGYSÁGOS
FABINI TÓFOR JÁNOS
URNAK,

Ő CS. KIR. APOSTOLI FÖLSÉGE'
TANÁCSOSÁNAK,

ORVOSTUDORNAK, SZEMÉSZMESTERNEK A' PESTI KIR. MAGYAR
EGYETEMBEN A' SZEMÉSZET' NY. REND. TANÁRÁNAK, 'S TÖBB TEK.
NS. MEGYÉK' TÁBLABIRÁJÁNAK

AZ EMBERISÉG' ÉS TUDOMÁNY' ÜGYÉBEN
FÁRADHATATLAN BUZGALMU FÉRFIUNAK,
A' NEMZETI NYELV' TÖRVÉNYES JOGAI
KÖVETKEZETES FENTARTÓJÁNAK,
A' JELLEMTISZTA ÉS ELVSZILÁRD
EMBERNEK,
MÉLYEN TISZTELT VOLT OKTATÓJÁNAK
HÁLA 'S TISZTELET JELÜL

A' SZERZŐ.

ELŐSZÓ.

Sokszor hallám megrovatni a' felavatási értekezéseket, hogy csak azért íratnak, hogy írva legyenek, látszólag elégitvén ki a' törvényt, a' helyett, hogy hosszasabb gondolkodás, ráfeszített munká, és búvárkodóbb tanulmány' jeleit adnák. Ne vegyék kérlek hiuságnak, ha azt mondom, hogy azon szándokkal kezdtem értekezésem' készítéséhez, hogy e' megrovástól biztosítsam azt. Több időt, nagyobb gondot, figyelmesebb vizsgálódást szentelék reá, hogy parányi erőmhöz képest olly dolgozatot állítsak elő, melly, mint felavatási értekezés, a' követelőbb igényeknek is megfelelhessen. Így lőn, hogy kidolgozám a' szemműtéteket összesen, röviden ugyan, nem azért, hogy túl ne lépjek az értekezés' határain, mellynél tudtommal csak a' minimum van, de a' maximum nincs meghatározva: hanem hogy el ne téveszszem a' célt, miszerint fiatal üggyársaimat kicsinyben valami egészszel kívántam vala megajándékozni, 's egyszersmind tudományos kivált szaktani irodalmunk' még mindig igen kopár mezején egy parányi növényt ültetni, melly ha mást nem is, legalább egy nevezetes tanág' minden műszavait magában foglalván, irodalmi tekintetben sem leendett talán épen érdektelen, annyival inkább, hogy irodalmunk' jelen állása főleg a' műszavakat illetőleg némi változtatást igényelvén, ennek indokait előszavamban elmondám vagy inkább elfogtam volna mondani, ha képes leendtettem kiadni a' művet, melly az egyes tárgyaknál a' lehetőségig alkalmazott rövidség mellett is, a' tárgyak' sokasága miatt néhány ivre telt. Mit én tulajdonkép csak akkor vettem észre, midőn a' hévvel folytatott munka bevégezve lőn, és észrevévén... elborzadtam. Igen! — ne mosolyogjatok kérlek a' szónál, mit a' fájdalom mondat velem — elborzadtam. Ti, kik öt évi szellem-harc után — ha a' hatodikat nyomatékul hozzá számítani nem

akarjatók — a' legfeszültebb munka és fáradoalmak között, végre az orvos-tudorság' ígéret földének kapujához érve, azt aránylag olly tetemes anyagi áldozatokkal kelle megnyitnotok, értetek engem: miért borzadtam el értekezésem' ivei' számától. Mert beláttam már ekkor, hogy hijába vész a' reá fordított munka, idő és fáradság; százakra menő kiadások után, nem érezvén magamban sem kedvet sem tehetséget egy több ivnyi ingyen osztandó munka kiadási költségeinek viseléséhez; és ezt, tudományos irodalmi jelen viszonyaink között, midőn tekintélyes írók' művei is csak gyéren találhatnak vevőt, midőn maga a' Tudós Társaság' a' nemzeti tudományosságot képviselő testület' egyetlen tudományos folyóirata megbukik, — könyvárosainktólsem igen várhatván: kénytelen valék — fájdalommal bár — a' kész dolgozatot félretenni boldogabb idők' jöttéig és a' 25—30-ra menő tárgy közül egyet választani ki, alig terjeszkedvén tovább, mint a' törvény' kívánata; igyekeztvén azonban hogy a' választott tárgy — melly némileg mint mutatvány tekinthető említett munkámból — magában is birjon némi érdekekkel megnyerni tisztelt olvasóimnak figyelmét és kedvező ítéletét, mellyet elérve, mondhatnám, hogy fáradságom még sem volt hasztalan!

Irtam Pesten, 1847-ik év' Nyárhó' 13-án

a' szerző

Az izommetszés' fejlődésének vázlata

Bevezetésül.

Ezen műtét, melyet az előhaladó sebészet' legszebb diadala-
inak egyike gyanánt nézhetünk, lassanként annyira kiterjeszté ha-
tárait, hogy napjainkban alig van többé oly testrész, mely idomító
hatalma alá nem hódolt. Különösen az Akhilles-in, melkulcs-
csecsizom' és tenyérbőnye' átmetszése jött divatba. A' fön *Bonnet*
a' halánték és rágizmot metszette át; a' nyakon *Gooch* egy szegült-
nyak' esetében a' bőrizmot, *Stromeyer* a' négykeszegoldalú izom'
mellső szélét, *Dieffenbach* az egyenes nyakizmot; a' háton egy ge-
rincoszlop-ferdülésnél a' kótaképü és a' legszélesebb hátizmot,
és *Guerin*, ki mindeniknél tovább megy, hátgörbedésnél a' tövis-
nyújtványok' izmait választja el, mellyek' összesugorodásának tu-
lajdonítja az említett kórt.

A felső végtagokon *Diffenbach* a' tövis alatti és fölötti izmot,
és a' legszélesebb hátizmot vágta át, hogy egy két éves ficamodást
helyretegyen, és a' kétfejü karizmot, ennek rövidülésekor.

Mégis főleg az alsó végtagokon tétettek legtöbb átmetszése'.
Guerin átmetsz csaknem minden izmot, mellyek a' combizulást kör-
nyezik, hogy az együttszült ficamodások' helyretételét könnyítse.
A' kétfejü-, félinas-, félhártyás-, és szabói zom' inai átmetszettek
Michaëlis, *Stromeyer*, *Dieffenbach* és *Duval* által.

Térdkalács törésnél a' comb' négyszegü izmának, sőt némelly
esetekben a' térdkalács' szálagainak átmetszését is ajánlották.

Dongalábnál az Akhilles-in mellett átvágták, az ujjak feszítő
izmainak, a' mellső sipizomnak, a' gázizomnak, a' hajtóizmoknak
's a' t. inát, végre ujjzsugorodásoknál átmetszették a' zsugorodott-
nak látszó izmok' inait és a' talpbőnyét.

Mik történtek nálunk e mezőn, ha minden egyebet mellőzve, csak két évi sebész kórodai naplóm' lapjait ütném is föl, azon esetek közül, melyeket tisztelt sebész-tanárunk, a' méltán elhírhedt ügyességű Balassa által műtétenni láttam és lefolyásukat észleltem, — olyakat mutathatnék föl, melyek valamint általában a műtő sebészet' büszkeségei, ugy az izommetszési műtétek' nagyszerű hatásának csodálatunkat érdemlő tanúi lennének. De különösebben kitűzött tárgyam, másnemű esetek' részletes közlését nem engedvén: legyen elég itt is ezen általános megemlítés, miután saját tárgyamra megyek át.

Az említett részeken nevezetesen több kevesebb, sokszor a' legfénylőbb eredmény koszorúzván a' merész kísérleteket, nem csoda, ha egyik műtétterv szerencséje a' másiknak adván alapot és irányt, végre az életművezet' legdiszesb virága a' szem is e' mindinkább terjedő műtét' körébe vonatott. *Stromeyer* volt első, ki 1838-ban a' szemizommetszést javaslatba hozá, *Dieffenbach* pedig az újabb sebészet' egyik diadalokhoz szokott bajnoka, 1839-ben annak kivitele által, a' legszebb és a' szó teljes értelmében legszembetűnőbb sükerü műtét' alapját veté meg. Mert míg a' test egyéb részeinek ferdeségei egy vagy más módon, különösen bizonyos-főkép ülőhelyzet, és célszerű öltözké által többé kevesbbé elpalástolhatók: addig a szem, melly tükörül adatott az életműségnek, hogy benne a' lélekállapot' különböző változatait, az érzelem' sötét vagy derült képeit, a' borongó vagy vidor kedély' kifejezését szemléljük, — mint egy nyitott könyv, mindenki előtt tárva áll. És a' könyv kedvesebb, ha a' szép eszméket egyszersmind szép alakban tünteti föl, ha nyoma tiszta, betűi csinosak; a' szem bájolóbb ha a' tiszta érzelmeket tisztán tükrözi, ha idoma szabályos és részei arányosak. Mennyire eltorzúl a' szem ezen kellékek' hiánya miatt, a' szemizmok' némelly hibái által okozott ferdülés' következtében, azok előtt, kik a' kancsalságot kíválynagyobb fokaiban látták, eléggé tudva van; midőn a' legragyogóbb szemcsillagok is ferdén eregetett sugáraikkal, nélkülözik azon hatást, mellyel szabályos irányzat mellett, a' kebelben gyönyörnek érzetét támaszthaták vala, sőt e' helyett, olykor még a' legszendébb arcnak is némi visszataszító külemet adnak; az elferdült szemek nem kevesbé zavarván az arcnak kifejezését, mint elforgatott betűk a' szónak értelmét. Minél fogva, ha a' működési zavart tekintelbe nem vennénk is, maga ezen alakváltozás elegendő lenne, a' ja-

vitására irányzott műtételt a' legérdekesebbek' egyikévé tenni, mivé a' *szemizommetszés*, melly leginkább a' kancsalság' elhárítása végett alkalmaztatik, csakugyan lön. Azért nem érdektel munkát gondolok tenni, midőn a' következőkben e' műtél' részletesebb fejtegetésébe bocsátkozom, előadván általában a' szemizommetszés' használatának eseteit, és különösen a' *kancsalság-műt* kezelése modorait.

A' szemizommetszés' fogalma és alkalmazási köre.

A' szemizom-metszés olly műszabályos sebészi cselekvés, melly bizonyos cél elérése végett egy vagy több szemizmok' fontosságának félbenszakasztására irányúl. A' célok, mellyeket szemizommetszés által elérni akartak: kancsalság képzés, kancsalság elhárítás, a' szemhéjizsam' és nyulszem' némelly nemeinek elmozdítása.

Az ugynevezett műleges-kancsalság' képzése, mind az esetekben ajánltatik, mellyekben a' láttengely' iránya a' rendes szembetűnőleg elhajlik; mint ez, tetemesb szaruhártya-zavaroknál (hegyjegy, nyirkhomály, részintes szarucsap, szemröp által), mellyek a' látaszél átellenében fekszenek; kiszegélynél 's a' t. történik.

Izommetszés által a' kancsalság' csaknem mindazon nemei elháríthatók, mellyek magokban az izmokban fészkülő ok' következményei; millyenek: *megrövidülése valamellyik izomnak* előremozdítása, különösen görvélyes lob' következtében; — *együttlésváltás* — *valamelly ellenműködő izom' hiánya* (itt ugyan legfeljebb csak csekély javulást, a' szem szabályos irányának állandó helyreállítását pedig sohasem lehet várni); — *szabálytalan tapadása valamelly izomnak* (igen hátrafekvő tapadása valamelly izomnak az ellenműködő izom' túlnyomó összehúzódása által ellenoldali kancsalságra adhat okot, így a' külső egyenes izom' igen hátrafekvő tapadása összehajló kancsalságot és fordítva hozhat elő); — *szorodása valamelly izomnak*, melly által hossz- és haránt átmérőjnek kissébbülése származik, 's egyszersmind kancsalság azon oldalra; — *túltengése valamelly izomnak*; — merev- vagy ráng-görcs a' szemizomnak; — *szélhűdése az ellenműködőnek* (ha reményhetjük, hogy ezen állapot elháríthatatik.)

Ellenjavallat. Céltalan vagy épen veszélyes lenne e' műtét: énytes kancsalságnál; olly kancsalságnál, melly a' szemlőr szabálytalan szerkezete által okoztatik; kórjeles kancsalságnál.

A' különböző modorok' rövid átnézete.

Dieffenbach, ki — mint már föntebb is emlitém — az idomító természet' mezejét a' szemizommetszéssel első gazdagitá, ezt a' első egyenes izmon következőleg végezi: lemezitleníti a' szemteket, miközben a' szemhéjakat egymástól eltávolítva tartja; két horogcsa' segélyével felemeli a' köthártyát egy többé kevesbé vizirácba, melyet Louis-ollóval keresztülmetsz, és az illető izmot lemeztelenítvén tompa horoggal felfogja és az ollóval átvágja. A' köthártya nagy sebének kissebbitése végett megkisérlék *Guerin* és *Velpeau* az izmot köthártya alattasan (subconjunctival) metszeni. *Guerin* használ e' végre valami hét vonal hosszú, domborélű, szergörbe, hegyes és egy más épen úgy alkotott, de hegyén tompa késecskét. Ő a' szemteket egy horogcsával előre és valamenyire oldalt húzza, azután beszúrja az első késecskét függőlegesen, visszahúzván, a' képezett köthártya-seben a' másik késecskét vezeti be; az utólsóval a' szemteke és izom közé igyekszik jutni, a' homorú élt az izom' belső lapja felé fordítja, és azt belülről kifelé keresztülmetszi. *Velpeau* ellenben horgocskát szúr a' belső szemtekeletről a' köthártyán által, igyekszik az izmot felfogni, 's azt az izmot egy hurkot előre húzni; beszúr azután épen a' horogcsa mellett egy kis, keskeny, homorú élű kusztorát, és pengéje visszahúzásában átmetszi az izmot. *Canier*, miután a' köthártyát átszette, az izom átvágásánál vájkutaszt használ. *Ammon* a' külső egyenes izmot a' köztakaróból metszi át, mi végre a' külbőrt a' külső szemszeglet' táján erősen befelé húzza, a' szemteke' elállását a' első szemgödörszéltől nagyobbítja, 's ezen hézagba a' külbőrön át az izmot szikét szúr, és a' képezett seben az izmot előrehúzza 's átvágja. Mind ezen modorok két fő irányra vihetők, u. m. köthártyaszúrás vagy köthártyaszúrás általira, melly utólsó köthártya alatti izommetszésnek is neveztetik. Amabban *Dieffenbach* után kitüntek még *Philipps* és *Boyer*, ebben a' már említett *Guerin*, kiknek modorát később bővebben tárgyaljuk.

A' belső egyenes izom' átmetszése.

(Összehajló kancsalság-műtét)

(Operatio strabismi convergentis)

Boncríszonyok. A' belső egyenes szemizom hosszan vonúl a' szemteke' belszinén és a' túlkhártyához tapad 3 vonalnyira szaruhártya körületétől. Ennek tudása igen fontos a' köthártyába történő metszés' helyének meghatározása végett, a' mi pedig a' rétegeket illeti, mellyek átmetszendők, fontos tudni, hogy a' köthártya alatt egy rostos hártya van, mellyet az újabb boncárok kifeledés legújában elébb *Tenou*, ő utána pedig *Malgaigne* mutatott be, s beszeti bonctanában.

Az egy fehér, rugalmas hártya, melly a' köthártyát minden bélieli, és a' szemgödör' alapján a' szemszálag- és csonthártyák megy át, más oldalról a' szarvhártyáig folytatódik, honnan visszafordulván, a' túlkhártyát tökéletesen fedezi, míg a' látideget elér ennek hüvelyével tovább folytatódni látszik. A' túlkhártyán igen mozgékony, és egy savós sejtszövetből álló réteg választja ez két hártyát. Az inak' tapadáspontjainál a' szemtekéhez ezen hártya nem szakad félbe, hanem megráncosodik ezen inak körül, úgy hogy némi rostos hüvelyt képez, melly a' husos rostokon sejtszövetből válik.

Ez a' legszorosabb eszme — mond *Malgaigne* — mellyet nem gunknak e' hártyáról képezhetünk, mellyet ő *fehérlőnek* (albuginea) nevezett. Némelylek a' szem' rostos tokjának, mások köthártya alapjának mondották; azon lapot, melly a' köthártyához fekszik, *első lapnak*, azt pedig, melly a' túlkhártyán terjed el, *második lapnak* nevezék, és *Guerin* különösen izomköntös (toga muscularis) nevezte azon helynek, a' hol a' rostos tokok magokat az izmokra tapasztják, egy kis szabad hézagot hagyván az inak és túlkhártya közt, hol ők az inakat nem követik.

Ha ezen bonctani jegyzeteket alkalmazzuk, akkor látjuk, hogy az izmokhoz nem juthatunk, a' nélkül hogy a' köthártyát, emellett a' rostos béllését és az izom tokok' mellső részét elválasztanók, ha ha az ínt igen közel vágjuk át a' túlkhártyához, csak a' tok' mellső részét vágjuk át, és hogy az egész' átmetszése végett, az eszközt inkább hát felé magán az izom' húsos testén kell bevinni. —

I. Metszési modor.

a) *Philipps szerint. Műtétkellékek:* egy szemhéjemelő és egy nyomó, két kis egyszerű horog, lapra görbült ollók, egy tompa og az izom felemelésre, zárt és apró szivacs darabkákat tartó eszék a' vérzés csillapításra.

Műtés. A' beteg széken ül, a' világosság felé fordulva, egy megett álló segéd fejét tartja, és egyszersmind a' felső szem- at felhúzza, egy másik elől van, hogy az alsó szemhéjat lehuz- egy harmadik a' műtésben is jártas segédnek egy horgot kell ania, és egy negyedik az eszközöket nyújtja. Szükség' esetén három sőt két segéd is. Azon segéd, ki a' felső szemhéjat uzza, egyszersmind tarthat egy horgot, és a' műtő maga szed- elő az eszközöket, ha azokat mellényzsebébe helyezé, vagy eteg mellé raká.

A' műtő legelőbb a' szemhéjemelőt és benyomót teszi be, 's tán azokat kellőleg betette, két segédre bizza. Ekkor a' beteg- kifelé nézet, miközben annak, ezen mozgás' könnyítése végett, pillanatra egészséges szemét bezárja, erre közvetlen egy hor- szúr a' köthártyába, nem igen távol a' könyhúscsától. Ha a' n görcsösen a' belső szeglet felé fordulva marad, mi gyakran gesik, akkor a' műtőnek a' horgot lapjával kell a' szemtekére szteni, és miután azt kellőleg betolta a' belső szemszegletbe, orognak hegyét úgy hajlítani hátrafelé, hogy az a' köthártyát fogja és a' szemet kifelé fordítsa.

Ezen első horog egy segédre bízván, a' műtő a' másikat ülbelől 1 1/2 von. a' szaruhártyától szurja be, és balkezelével a tartja. Jó ügyelni arra, hogy mindenik horog' hegye felül- lefelé és úgy merítették be, hogy mihelyest felemeltetnek, köthártya egy haránt redőt képezzen. A' műtő aztán az ollót b kezébe vevén, ezen redőt függőlegesen átvágja, és a' horgok n irányban vonatnak, honnan a' *fehérlő hártya* felemelése által tömlő képződik, a' mellynek alapján már a' túlkhártyát meg- különböztetni, némi fehér csikkel, melly elülről hátra nyomul, nem más, mint az izom' ina. Ha szükség, ezen tömlő nyílása ollóval nagyíttatik. Ugyanezen eszközzel gyorsan elválasztatnak sejtszövet, és a' rostos lemezek, mellyek az izmot fedik, hogy

a' húsos rostok szélesen lemezitlenítenessenek. Azután felcseréltetik az olló tompa horoggal; ez felülről lefelé az izom és tükhártya közé vitetik, és ha az izom felemeltetett, a' műtő visszahúzza a' horgot, melyet bal kezével tart helyzetében. Az izom így gondosan feszítetvén és felemeltetvén, az ollóval minden oldalról elválasztatik, hogy semmi rostos híd nem marad vissza, melly azt a' tükhártyához tűzné. Hogy a' tökéletes elválasztásról meggyőződjék, a' műtő a' bezárt ollót az izom és tükhártya közt ide 's tova mozgatja; és végre azt lehetőleg közel a' tükhártyához metszi át. Közönségesen a' szem azonnal a' szemhéjak' közepére jő; egy végmetszéssel eltávolítatik azon csekély dudor, melyet a' tükhártyán visszamaradó in okoz, és a' szem hideg vízzel lemosatván a' műtét befejeztetik. Mégis néhány pillanat múlva ismét fel kell nyitni a' szemhéjakat, hogy megitélhessük, vajjon a' szem szabályos helyzetét visszavette-e; a' kancsalság' tartása szükségelni fogná, hogy a' tompa horog azonnal az izom vagy rostos tokra alkalmaztassék újlag, kipuhatolandók, hogy valahol némi híd nem hagyatott-e, és a' hibát azonnal kijavítandók.

b) *Boyer szerint. Műtétkellékek:* ugyanazok, mellyek Philipps-nél, kivéven a' horgokat, mellyek itt fogas csípeszek által pótoltnak: azonkívül az elválasztásra még egy harmadik csípeszt használnál a' műtő.

Műtés. Ez azzal kezdődik, hogy a' beteg' szeme felnyitattik azon intéssel hogy kifelé tekintsen, és egy csípeszszel a' köthártya felfogatik egyenlő távolságban a' szaruhártyától és a' könnyuscsától; csak ekkor alkalmaztatik aztán a' szemhéjemelő és lenyomó. Ha annyira nyitva van a' szem, a' másik csípesz' alkalmazására jő a' sor, hogy a' köthártyán haránt redő képeztessék. Ezen két csípeszek csak egy segélyre bízainak, de a' kiben szükség hogy bizni lehessen, mert róla mondhatni, hogy a' műtét' sükerét kezében tartja. A' műtő ez alatt az ollóval a' ráncba vág, mire a' segéd a' köthártya' belső lebenyét tüstint elbocsátja, és a' szabaddá lett csípeszszel az izom ragpontját fogja meg, mi sokkal inkább biztosítván a' szemnek szilárd állását, a' második csípeszt visszahúzza. ez megtörténvén, a' műtő saját csípeszével fogja meg a' sejtes réteget, melly a' köthártya alatt fekszik, azon az ollóval egy kis nyílást készít az izomnak vagy felette, vagy alatta, és ezen nyíláson beviszi a' tompa horgot, ide 's tova mozgatás által meggyőző-

dik, hogy az izom egészen felfogva és kellőleg elszigetelve van, és azt egy ollómetszéssel átvágja. Gyakran megesik, hogy az izom nem metszetik el egészen, mire a' kancsalság' tartásából következ-
tetünk; akkor ismét bevitetik a' tompa horog a' sebbe és a' metszés kiegészítetik. Végre befejeztetik a' műtét az izom' és takhártya lebenyeinek, mellyek a' seb' felületén kiállanak, eltávolítása által.

Hogy az izom az ollóval átmetés alatt a' tülkhártyától jobban eltávolíttassék, *Boyer* különösen egy kettős horgot használ, melly miután bezárt száakkal bevitetett, ezeket egy rugó által egymástól eltávoztatja, és a' műtő ollót közibök helyezi.

Ezen modor szerint végzett műtét' közönséges eredményei következők:

Ha a' kancsalság csekély fokban van jelen, úgy a' köthártya' sebe kicsiny és 4—5 nap alatt beheged. Ha a' szem erősen befele volt huzódva, úgy a' seb igen nagy; mert a' szemteke félszélességében választatik el, a' vér bőven foly, és a' következő lob némi hevességgel lép föl, melly ellen erélyesen kell küzdeni. Ellenben közönséges esetekben elegendő a' szemhéjakat ragcsikkal lezárni és hideg borogatmányokat rakni föl, a' nélkül hogy a' műtönc ágyban maradni kénytelenítetnék.

Az első 3—4 nap után, főleg ha a' seb nagy, kezdődnek annak alapján fehér, néha rózsaszín hússzemölcsök képlődni, mellyek sebesen nőnek. Ollykor elválva maradnak, gyakrabban egyesülnek egy húsos felületben, melly kerek, síma és fényes, és végre opálszínezetet és finom gyöngyalakot ölt. Látszik, hogy alapján, a' hegedés' előléptével, behuzódik, megszűkül, és csak egy vékony's rövid nyél által függ össze a' sebbel.

Ez a' legkedvezőbb pillanat azt elhárítani. Próbálták az etetést, de ezen bánásmód hosszas, fájdalmas, és vastagabb hegjegyet hagy vissza; kiirtás jobban sikerül. A' műtő leültetvén a' beteget, és szemhéjait mint rendesen egymástól eltávolítatván, a' kinövésen egy finom horgot viszen át, ennek háta megé egy kis görbe ollót, és egy metszés által az egész húsrészt elveszi, mi mellett alig foly ki egy csepp vér.

Ezen kis műtétnél arra kell ügyelni, hogy a' horog ne huzassék, a' legcsekélyebb húzás el fogná szakítani a' szövetet, és a' szövet' ezen igen nagy gyöngédsége teszi, hogy azt csipeszszel fogni nem lehet, melly a' nélkül hogy megtartaná, kisebesitené.

Közönségesen az egyszer eltávolított kinövés nem jelenik meg újlag; ha mégis a' lob igen kitünő, kétszer háromszor is kiújul, mindön mindannyiszor a' leírt módon kell eltávolítani.

Bevégződván a' hegedés, többször az vétetett észre, kivált ha a' köthártya nagy kiterjedésben választatott el, hogy a' szem igen előre lép. A' lob, kinövések' képlődése és a' szemnek erre következő előállása, a' legfontosabb ellenvetések, mellyek a' met-
szési modor ellen tétethetnek. *Boyer* az utolsót az által igyekezett elhárítani, hogy a' köthártyát vizirányosan vágta át, a' mi a' műtést nehezebbé és bizonytalanabbá teszi. *Guerin* mind a' három kelle-
metlenséget a' köthártya alattas modor által igyekezett elkerülni, mellynek kivitele következő:

2. Köthártya alattas modor.

(*Methodus subconjunctivalis.*)

Guerin szerint. *Műtétkellékek*: két szemhéj visszanyomó, három kettős-horog, egy köthártya-szűrő, melly gerelyképű hegygyel, kettős éllel bíró eszköz, kissé görbitett lappal, 7 von. hosszú és a' hol legszélesebb 4 von. széles; egy izommetsző domború éllel és homorú háttal melly szeglet alatt egyesül egy meghajtott nyellel, 's az egész szúronyhoz hasonló, mellynek éles része az izommetsző pengéjének felelne meg.

Műtét. A' betegnek feküdnie kell, fejét egy ellenálló párnára támasztva, hátrahajtva és úgy fordítva, hogy a' műteendő szem a' világosság felé essék. A' felső szemhéjat tartó segéd az ágyfőhöz áll, a' másik a' műteendő szem' oldalára. A' helyett hogy a' visszanyomókat a' szemhéjak' belső színére helyezné, jobban szereti *Guerin* azokat a' bőrfelületre szabad szélökhöz lehetőleg közel helyezni és úgy húzni vissza, hogy a' takhártyát ne ériék. Ajánlja továbbá hogy a' visszanyomók belső széle a' könypontok' megvígyázásával illesztessék oda, nehogy a' szemhéjereszték hid gyanánt a' szem elibe jöjön elrejtendő a' pontot, hol műteni kell.

Minden így el levén készítve, a' műtő egy horgot a' köthártyába szúr egészen közel a' szaruhártyához, hogy a' szemet kifelé huzza, ezen első horognak nincs egyéb célja, mint a' szemet megfeszíteni, hogy a' második horognak a' túlkhártya' egy meghatározott pontjára vitele könnyíttessék, nevezetesen $3-3\frac{1}{2}$ von. a' köt-

hártya' szélétől az izom' lefolyásában, a' hol egyszerre a' tak- és tülkhártyát szurja át. Az első horog most visszahuzatik, a' másikkal egyenes húzás tétetik hátulról előre, melly elég erős hogy az izmot két tapadás-pontja között megfeszítse, hogy a' szemtekétől mennyire lehet elválassza, és az izommetszőnek az izomtest és tülkhártya közé vitelét könnyítse. Egy segéd a' harmadik horgot teszi fel mintegy $2\frac{1}{2}$ von. az előbbtől befelé, de nem épen azon magasságban, hanem 2—3 von. feljebb, ha a' balszemen, és alább, ha a' jobbszemen történik. A' kötkártyát rostos belburokjával határozottan, az izomtok' oldalfalainak vízszíneben (niveau) kell felemelni; az így képzett redő' alapjának azon pont' vízszíneben kell lenni, hol a' beszúrás tétetik.

A' műtő azután ezen redő' alapjába bedöfi az átszűrő eszközt, mellynek domborusága a' szem' oldala felé van igazítva, és a' szemtekén olyan vonalban vezeti, melly közép a' vízirányos és függőleges közt, hogy a' pólának mindkét lapját biztosan keresztül döfje, mit a' legyőzött ellenállás' érzetéből lehet megismerni. Meggyőződven róla, hogy mind a' két lap átszuratott, az eszköz' hegyével mind két oldalra egy kis mozgás tétetik, hogy az izomköntös megfelelő oldalfala elrontassék, és így a' köthártya alatti hézag, mellybe az izommetszőt be kell vinni, nagyitassék.

Ezen első időszak után bevitetik a' görbe izommetsző, az eszköz a' hüvelyk és a' két első új közt tartatik; mintha függőleges szúrást tennénk, az élet kifelé fordítva a' penge' hátát pedig azon izom' széléhez, melly átmetszendő; ezen tartásban megfelel az eszköz' első hajlása (a' penge és nyele által képezett) a' szemtekének és a' második a' szemgödör szélének. A' függőleges penge körülbelül $\frac{3}{4}$ hosszával betolatván, az izomtól kissé eltávozó mozgás tétetik kifelé, hogy vége annak szélétől némi távolságba jöjjön. Azután az eszköz az izom alá tolatik $1\frac{1}{2}$ —2 von. a' külső sebtől, mi az által történik, hogy az eszköz' nyele lesülyesztetik, és egyszerismind a' penge' vége valamennyire a' szemtekéhez nyomatik. Ezen utolsó mozgás mellőzhetetlen, ha csak az eszközzel az izom elibe jöni, vagy azt rostjai közé bonyolítani nem akarjuk. Egyébiránt meggyőződhetni, hogy az izom egészen felemeltetett és az eszköz által felfogatott, ha a' pengével függőleges irányban a' szemtekére ide—oda némi mozgások tétetnek, végre ha a' penge tökéletesen besülyedt és a' tülkhártyával közvetlen érületbe jött, fogan-

tyújával tengelye körül körmozgás tétetik, mellynek eredménye az, hogy a' penge' éle az izomhoz fordul, és fűrészelő mozgás által megteszi az átmetszést, melly csaknem mindig némi recscsenés és a' legyőzött ellenállás érzete által árulja el magát. Egy igen fontos elővigyázati szabály abban áll, hogy ezen pillanatban a' túlkhártyába akasztott horog elég erősen meghuzassék, és az átmetszendő részek megfeszíttessenek; a' szövet' legcsekélyebb gindársága az eszköz' hatását gyengíteni fogná. Minden esetben a' metszés' tökéletességéről meggyőződés végett, az izommetsző' pengéje a' már odahagyott úton visszavitetik, és némikép a' műtét' minden szakai röviden ismételtetnek; ha még némelly fel nem oldott izom vagy bonyós részek lennének, azok közvetlenül átmetszetnek.

Azután visszahuzatik az eszköz és *Guerin* szerint az akadály' tökéletes átmetszésének jelei: a' szemnek ellenes irányban fordulása és lehetetlenség azt az átmetszett izom' irányában visszafordítani. De mégis ő maga megjegyzi, hogy bármi tökéletes legyen is az izom' és a' póla' átmetszése, a' közelítési mozgás soha sem szűnik meg egészen, a' mit a' felső és alsó egyenes izom' legbelsőbb rostjai hatásának tulajdonít, ha következőleg ezen mozgás tetemes lenne, és olyan jel, melly az átmetszeni szándokolt izom' hatásának fenmaradását mutatná, akkor nem kellene késni az izommetsző' ismétli bevitelével.

Ítéseti (kritikai) szemle e' modorok fölött.

Elsőben a' köthártyaalattas és a' közönséges modor között merül fel a' vita, és világos, hogy mindig az első lenne a' diadal, ha mindig olly biztosak lennének mellette a' célrajutásban, mint a' másodiknál. De a' kivitel nehezebb, kevesbé biztos kéz mellett inkább kitesz a' túlkhártya megsebesítés' veszélyének, és végre nehéz esetekben nem ad meggyőződési alapot, valljon az izom egészen átmetszetett-e. *Guerin* maga is elismeri szükségét némelly esetekben az eszköz ismétles visszavitelének a' már elhagyott úton. De ha két három illynemű puhatolás után még tart a' kancsalság, mint lehet tudnunk, valljon ez a' tökéletlen átmetszéstől vagy más októl függ-e? *Malgaigne* és több műtők láttak eseteket, hol a' kancsalság az izom' tökéletes átmetszésének is ellentállt, és csak több nap mulva a' műtét után engedett. Vannak esetek, hol a' belső egye-

nes izom' átmetszése nem volt elég, és nagyobb elválasztásokhoz kelle fogni. *Malgaigne* műtett egy szemet, a' hol a' belső egyenes' átmetszése nem engedé a' horognak' a' szemet kifelé húzni, annyira befelé volt fordítva a' felső és alsó egyenes izom, a' belsőnek erős összehuzódása által. A' közönséges modornak azon előnye van, hogy a' műtő saját szemeivel győződhetik meg az izomnak tökéletes és elegendő átmetszéséről, és ez magyarázza meg, miért lett az általános divatává.

Azt is meg kell vallani, hogy ezen modor eseményei, lob-szemelőnyomulás, a' kiirtandó húskinövések' ismétlődései csak a' legveszélyesb esetekben mutatkoznak, és hol a' köthártya sebét szélesre kelle tágitani, 's hogy ezen gyanús esetek épen azok, hol fontos, az izom' teljes átmetszéséről meggyőződni. Könnyebb esetekben, mellyek a' szemet helyére menni engedik, mihelyt az izom átmetszetett, a' szúrmodor (die Methode durch den Einstich) ellen nincs egyéb, mint a' kezelés' nehézsége és alkalmatlansága, de a' közönséges modornak is csak kis métszésre van szüksége, mellyel sem gyuladási veszély, sem a' szemnek bekövetkező előnyomulása nem jár, és azon kellemetlenség, hogy a' csekély kinövést ki kell irtani, kevés azon tetemes előnyhöz mérve hogy a' szem műszerét követheti, és hogy arról, mit teszünk biztosok lehetünk.

A' két leirt modort összehasonlítani annyival célszerűbb', minthogy azok minden mást magokban foglalnak. Jobb-e a' köthártyát előbb fogni meg, mint a' szemhéjemelő és lenyomó betétetett? *Boyer* azt jegyezte meg, hogy, ha az eszköz betétetik, mielőtt a' köthártyát megfognánk, a' szem tüstént rángásos forgó mozgásba jő, melly a' csipeszek' alkalmazását igen nehezíti. Azonban egy részt ezen alkalmatlanság igen ritka, és más részt a' köthártyát elég könnyen meglehet fogni akkor is, ha a' szemhéjak nem jól tartatnak. Eleinte a' horgok és csipeszekre nézve sem jól választ-hatnánk a' szúrponzt, és azután, ha tüstént nem sül el a' takhártyát megfogni, a' szemizmok erőszakosan összehuzódnak, a' szemteke mindenfelé forog, a' szemhéjak bezáródnak, és *Dieffenbach* 's *Philipps*, kik szinte ezen modort követték, megvallják, hogy jobb a' műtéssel felhagyni, mint makacsan ahoz ragaszkodni, hogy ezen akadályokat legyőzzük.

A' csipeszek jobbak vagy a' horgok? *Boyer* azt veti a' horgok ellen, hogy tartani lehet, hogy a' szemhéjakat megszúrják,

a' szaruhártyát izgatják, a' köthártyát, némelly betegek különféle mozgás erőködéseinél, megszaggatják. *Philipps* erre azt feleli, hogy a' három horgacscsal ellátott csipesznek egy helyett 3 szurást tesznek. Annyi bizonyos, hogy a' horgok a' gyakorlatban kevesbé veszélyesek mint hiszik; de a' csipeszek meg elvitázhatlanul biztonságosabbak. Jobb-e a' csipeszeket egy segédre bízni, vagy maga tartsa a' műtő a' fő csipeszt vagy főhorgot? *Malgaigne* az utolsó nézetben van, mert félős-mond *Boyer*-val egy olly kényes műtét' egész kiemenetelét egy segéd' kezébe tenni le.

Mi az egyszerű és kettős horog közti különbséget illeti, az utóbbi kevesbé egyszerű műszer és teljességgel nem látszik szükségesnek, 's már *Dieffenbach* által is, ki feltalálója volt, elhagyatott.

Végre *Philipps*, a' mi az inból a' túlkhártyán maradt, egy vég ollómetszéssel eltávolítja. Ennek az eredményre semmi befolyása, azért felesleges.

A' vizirányos metszést illetőleg, melyet *Boyer* a' szemteke' bekövetkező előnyomulásának megakadályozása végett ajánlott, azt mondja *Malgaigne*, hogy valahányszor a' függőleges metszés' előnyeiről lemondhatunk, *Guerin* szúrmodorainak semmi mást nem lehet eleibe tenni.

Az eddig mondottakból, hol nem csak a' belső szemizom' átmetszésének több módját, hanem az egyes műfogások, a' különböző eszközök' méltánylatát is elég részletesen előadánk, könnyű lesz az egyéb izmokon teendő metszések' módját is következtetni, akár kancsalság, akár más okok miatt intéztetnének. A' honnan itt még csak a' kancsalságot, mint értekezésem' közelebbi tárgyát illetőleg fogok röviden szólni.

A' köthártya kimetszéséről a' kancsalság' csekély fokában.

Ezen esetekben attól lehet félni, hogy az egyik izom' átmetszése után a' szem az ellenizom által igen elvonatik, és hogy például a' belső kancsalság külsővé válik. *Dieffenbach* ekkor sokkal egyszerűbb műtéthez fog, mely belső kancsalságnál abban áll, hogy a' köthártyát a' szaruhártya' külső szélénél felfogja, azon egy széles ráncot képel, és egy darabot a' köt és fehérle hártyából, egészen közel a' külső szemizom' tapadásához, egyszerre kimetsz, egy horgot és egy lapgörbe ollót használván erre.

Külső kancsalságnál a' köthártya belső részéből metszetik ki egy lebeny, csak hogy a' métszésnek nagyobbnak kell lenni. Azután elég a' szemet hideg vízzel lemosni, a' műtét' következményei nem lévén jelentékenyek. Ha mégis ez, annyival inkább az előbbi műtétek után nagyobb visszahatás' jelei mutatkoznának; egyszersmind a' műtét' sikerének biztosítása végett szigorubban rendezendő az

Utógyógy, mellynek két célja van; a' visszahatás' mérséklése, és a' műtett szem' mozgási gyakorlása. Az elsőre nézve a' befeg mérsékelten világított szobában legyen, kevés 's nem izgató étellel éljen, székét sós hashajtókkal mozgassa elő. A' szemre a' műteti 's következő napokban hideg borogatásokat teszünk. Ha a' szemhéjakon vizdag mutatkoznék, száraz meleg borogatmányokat használunk. Ezenkívül a' műtett szem' gyakoroltatása legnagyobb érdekű, sőt az egész gynak lényeges része, mi nélkül a' műtét sikere tökéletlen marad. Ezért szükséges mindjárt műtét után, a' beteget arra inteni, hogy műtett szemét az előbbi rossz iránnyal ellenkezőleg fordítgassa; mert ez által gátoltatik az átmetszett izom részeinek ismétli összenövése. Maga a' természet pedig itt kétfélekép gyógyít: vagy közbejött új sejtszövet által összenőnek ismét az elmetsett izomvégek; vagy az izom visszahúzáván magát a' tükhártyának hátsó részéhez ragad.

* * * *

Miután a' kancsalság műtétről a' baj' különböző fokához képest, e' nemben legtekintélyesb férfiak' terjedelmes gyakorlaton alapított nézeteit volt szerencsém tisztelt olvasóimmal közleni: nem lesz talán érdektelen, ránk közelebb vonatkozólag tudniok, hogy az előadott modorok közül nálunk is a' metszési modor divatlik, mind mélyen tisztelt szemész tanárunk Fabini ő nagysága ennek adván az elsőséget, e' tekintetben még ki nem egészített kézi könyve hiányát pótló külön műtészeti oktatásaiban, mind a' bécsi egyetem a' dieffenbach-i modort követvén, 's így ott tanult orvosaink is ezzel ismerkedvén; valamint végre azok is, kik tudor Schöpf a' pesti gyermekkórház' tevékeny igazgatójának kórodóját gyakorolják, ki már 1841-ben az orvosok' és természetvizsgálók' akkor Pesten volt gyülekezetének;— ha azon időszaki tudósításokra nézve nem csalódom— több általa sükerrel műtett kancsalokat mutatott be, és azolta is folyvást alkalmazván—hazánkban talám ő legnagyobb kiterjedésben e' műtétet; többször alkalmat nyújt gyermekgyógyászat hallgatóinak tapasztalatkörét e' részben is tágítani. Így volt nekem is alkalmam nála harmadfél év alatt néhány kancsalság műtét' észleletéhez, melly után az eddig mondottakhoz még azt kell adnom, hogy ő az említett műtét modoroktól a' kezelésre nézve némileg eltér, a' mennyiben a' szemhéjemelő és levonó két műszer helyett az egy Snowden-szemhéjtartót alkalmazza, és a' metszés után gyakran varratot tesz, mint Cuvier és Guérin, melly varratkövetkezőleg történik.

Cuvier szerint, ki ezt, a' köthártya kimetszést követő ellenferdülés' elhárítása végett ajánlá. Két fogóval a' köthártyaheg és a' könnyhúscsa közt egy függőleges ránc képeltetik, mellyben

a' köt-és fehérítő hártya foglaltatván egy lapgörbe ollóval kimetszetik, a' sebszélek két öltéssel egymáshoz közelítetvén. E' mellett fontos, a' fehérítő hártyát, ha redőbe nem fogathatik, csipesszel felemelni és kimetszeni.

Guerin szerint. Ez bonyolódottabb és nem csak a' köthártyát illeti. Egy fiatal egyénnél belső kancsalság miatt átmetszetett előbb a' belső egyenes szemizom, a' mint azután a' szem kifelé ferdült, a' *külső egyenes* át-, majd kimetszése (resectio), de haszon nélkül, alkalmaztatott. Ekkor hozzáfogott *Guerin* a' *külső egyenes*' új tapadásait felkeresni és elrontani; azután lemezteleníté a' *belső egyenes*' végét, melyet elől a' tülkhártyán meg akart tűzni. Erre a' szemet belől meg kellett feszítnie. Azért egy viaszolt fonal varrótóval a' fehérítőhártyán, közel a' szaruhártya külső széléhez, áthuzatott; az így megtűzött szem körülbelől 4—5 von. befelé vonatott, és ezen helyzetben tartatott, a' fonal' két vége az orr' hátán ragtapasszal erősítetvén meg semmi kellemetlen esemény nem történt; másnap délután a' fonal magától kijött, és a' mi csaknem hihetetlen vala, a' szem' mozgása befelé helyre állt, de kifelé nem. Azonban azon arányban, a' mint a' hegedés előhaladt, javult a' mozgás is, és kevesebb mint nyolc nap alatt a' szemnek alaka, helyzete és csaknem minden mozgékonyága ismét szabályos lön.

E' szép és nevezetes eset' hallása után, talám nem fog rosszszól hangzani tanulság gyanánt némi figyelmeztető.

U t ó h á n g

mellyet nem annyira az orvosokhoz, kiket a' föntebb mondtak által kívántam kielégíteni: hanem inkább a' közönséghez, — ha ugyan e' lapok kezébe jutnának akarnék intézni, hogy benne saját érdekében a' tárgyaltam műtét iránt kellő figyelmet és méltányolást ébresszek. Mert nálunk még mindig némi elfogultság, némi előítélet uralg a' műtétek, különösen az idomító vagy ha úgy tetszik szépítő műtétek iránt. Némellyek bölcsészeti közönnyel vélik türendőnek a' *tal* *) zsarnokságát; mások némi kegyelettel nyugosznak meg Isten' végére mehetetlen bölcsességének rendeletében. De a' helyett hogy bölcsészeti és egélyi (religiosus) eszmék' hosszas fejtegetésébe bocsátkoznám; szabad legyen amazoknak azt mondanom hogy nagyobb bölcsesség leküzdeni tudni, mint felsemvevést szenvedő közönyösséggel gyáván türni felettünk a' bitor hatalmat, ha mindjárt a' mindenható természet' keze volna is. Avvagy nem tudjátok-e hogy Franklin a' menyköveket igazta meg? Émezeket ajtatossággal intenem, hogy Isten épen végéremehetetlen bölcsességénél fogva gyakran csak azért bocsátja ellenünk csapásainak tá-

*) E' szót Tr. Bugát ajánlá az orvosi tár egyik közelebbiszámában sors helyett.

borát, hogy ellenök küzdve, nálunk a' fegyver, mellyet véghetetlen kegyének jeléül adott- az ész- meg ne rozsdásodjék; 's hogy használni tanuljuk az eszközöket, mellyeken minket hatalmasokká tön. Avvagy nem tudjátok-e, hogy Jezus a' szeretet' egélyének fejedelme sárt csinált vala a' porból, hogy megkenvén megnyitná a' vaknak szemét, és Mózes a' nagy látnok felemelé a' kígyót, hogy megtisztítaná a' belpoklos Izraelt? Szóval Isten az embert tökéletességre teremtvén, törekednie kell magának is hogy mind szellemileg, mind testileg minél tökéletesebb 's így minél szebb legyen, következésképp e' tekintetben minden hiányokat elhárítani igyekeznie nem csak nem hiba, sőt kötelesség. Általában ennyit kell megjegyeznünk a' szépítési műtétekre nézve, hová a' kancsalságműtét is tartozik. Lehetnek ugyan sőt talán vannak is, kiknek ezt nem volna célravezető szépítési tekintetből ajánlani; nem mintha szépekké vagy legalább szebbekké lenni nem ingerlené őket legkisebb hiúság, sőt ellenkezőleg; mivel elhittették magokkal, vagy elhittettékvelők mások; hogy „az a' kis kancsalság“ nekik mint mondani szokás-, nagyon jól áll. Én ezt valamint határozottan állítani nem merem: úgy kereken tagadni sem bátorkodom; megemlékezvén arról, mit évek előtt Jósika' 'Izlés' című cikkében olvastam, hogy egy barátja elragadtatással szokott fölkiáltani „Nincs szebb a' vörös hajnál!“ Ha igen, mért ne lehetnének olyan egyéniségek, vagy az egyéniségeknek olyan időszakai, vagy legalább az időszakoknak olyan percei, hogy elragadtatással mondassék: „nincs szebb a' kancsal szemnél!“? Én minden mosolyogtató szándok, minden élcvizsketeg nélkül írom e' szavakat; azért nem szeretném ha valaki nevetségesnek, Isten őrizz, ha csak távolról is gúnyolódónak találná. Miért őszintén nyilvánítom ismét, hogy komolyan felteszem lehetőségét annak, hogy valaki a' kancsalságot kivált kisebb fokban kellemesnek, bájosnak, szeretetreméltónak találja. És ha csakugyan úgy van: akkor meghajolva én is a' kellem' hatalma előtt, meghagyom azt saját bájainak birtokában: hanem mint orvos, az illetők' érdekében mint előre nyilvánítám, megjegyzem hogy e' műtét nem csupán idom szépítési, hanem működés javítási tekintetből is alkalmazandó; minthogy a' kancsal szem, melly rendszeren gyengébb látású szokott lenni, műtét után erősebb és tökéletesebb láttehetséget nyer. És én mindazoknak, kik-ugy hozván a' tal-, magokat e' műtét alá vetendik, a' mese' szavaiként nemcsak hétszerte szebb, hanem hétszerte jobb szemek' nyerését is kívánva, rekesztem be értekezésemet.